

Kráľovstvo fanov

Ked' ma Mark Nelson poprosil o príspevok pre svoj viacjazyčný špeciál, ani ma to veľmi neprekvapilo, ved' tento matematik je v anglickom fandome povestný svojimi originálnymi nápadmi. Súhlasil som, pretože som si povedal, že by mohlo byť zaujímavé pozrieť sa na československý fandom cez prizmu súčasných politických rozporov. Vystáva tu však otázka, pre koho to vlastne napíšem, kto asi bude čítať moje slová. A hľavne - kto mi bude rozumieť, pretože slovenčina nie je a nebude svetovým jazykom ani ked' sa zo Slovenska stane ten najsupersuverénnejší Slovenský štát. Zostáva len veriť, že svetový fandom má vo svojich radoch aj pári polyglotov, ktorí aj ked' možno nevedia slovensky alebo česky, ovládajú aspoň polštinu či ruštinu. Všetci tisto mi pri troche snahy môžu porozumieť a tak tento môj článok venujem práve im. Všetci ostatní si aspoň všimnú, že existuje čosi ako československý fandom, ktorý má čo povedať svojim priaľelom za hranicami. A ak niekoho zamrzi, že nevie žiadən slovanský jazyk, bude to pre tento skromný fanzin skutočný úspech.

Vo víre politických bojov v našom štáte sa mi ako scifistovi nátska otázka - reagujú vobec fani na to, že sa za pári časových jednotiek zrejme nájdú oddelení od svojich kolegov v Čechách, respektívne na Slovensku? Uvedomujú si, aké zmeny to prinesie fandomu? Môžu proti tomu niečo urobiť? Na takéto otázky si samozrejme netrúfam odpovedať za celý fandom, takže všetko čo nasleduje je jednoducho len odraz sveta v mojich očiach, tých pári načrtnutých problémov si rozhodne nerobi nárok na úplnosť.

Takže skúsme si predstaviť jeden typický con - tu vidíme Drakov ako so svojimi figúrkami hrdinskýmávajú čarownými mečmi proti nevyspytateľným nástrahám Tolkienových svetov, zatiaľco naproti už Videomaniak obklopený svojimi fanúšikmi vybaluje čiernu koženú tašku plnú zaručene najnovších SF filmov.

V kruhovej sále planetária či malého observatória stretne dôľšiu skupinku - pomerne skromnú, ako diskutuje o posledných výsledkoch bádania Stephena Hawkinga o začiatku a konci vesmíru, o ceste časom a tak. Sú to fani tvoriaci prvotné jadro fandomu, z hľadiska trendu rozprávok pre dospelých - fantasy, sú to Konzervatívci. Prejdeme do vedľajšej haly, ktorá ponúka stoly zasypané knihami, pri ktorých si zástupci všetkých skupín fandomu hľadajú knihy svojho žánru a pomaly začíname pochybovať o nejakej súvislosti medzi reálnym svetom a týmito fantastami, avšak ešte nie sme na konci prechádzky.

Možno ešte uvidíme Diplomatov, novú skupinu

hrdinov, ako s chladnými hlavami tvoria alternatívne priebehy Vojny v zálive... a to už sme blízko ciela.

Znenazdajky sa ocitáme v bare, tradičnom mieste náruživých debát. V kúte sa súčasťou kvetí novom kontrakte, ale všetci ostatní preberajú hroziaci rozpad federácie. Znovu tu sedia Češi vedľa Slovákov, tak ako kedysi, ked' sa radili o vydanie nových samizdatov bez copyrightov, len predmet rozhovorov sa zmenil. Rýchlo sa dozvieme, že drívá väčšina fanov z obidvoch štátov sa na pokusy rozdeliť federáciu pozera s nevôľou, pre čo existujú dva hlavné dôvody.

Prvý dôvod je na obidvoch stranach čisto egoistický. Totiž takmer všetky tie fajne SF knihy, ktoré dnes slovenskí fani môžu čítať, boli preložené a vytlačené v Čechách, čo platí aj o filmových dabingoch a tiež o jedinom profesionálnom SF časopise Ikarie, ktorý vďaka svojmu nákladu a vysokej úrovni je prirodzeným pojítkom fanov z celej republiky. Fani z Čiech majú ten istý dôvod, len ho chápnu z opačnej strany - predaj SF na Slovensku, ktorý zdáľka nie je malý, je pre nich finančne veľmi zaujímavý.

Druhý dôvod vyplýva z podstaty toho, čím pospolitosť fanúšikov fantastiky vlastne je - sú to väčšinou ľudia, ktorí prežili nespôsobne veľa životov v koži tých najroztočivnejších románových hrdinov, ľudia, ktorí riešili ultimativne otázky prežitia celých planét počas miliónov rokov a nezlákli sa ani temných prieastí paralelných svetov a divokých príšer na samom okraji vesmíru. Taká základná vec, že tri, či dva prúty zlomšíť ľahšie ako jeden, je im samozrejmá. (Skoda, že niektorí politici nečítajú SF. Alebo aspoň povest o Svätoplukovi, však.)

Avšak existujú výnimky. A pretože výnimky vždy bývajú do očí, nemožno si ich nevšimnúť. Stačí sa pozrieť na bitevné pole čitateľov v Ikarii a hned' nájdeme názory niektorých Slovákov, ktorí sú nespokojní so všetkým - poviedkami i rozhovormi, recenziami aj obrázkami; nespokojnosť, ktorá neobratne skrýva to podstatné, že totiž pisatel' cíti neprekonateľný odpor voči všetkému, čo nejak pripomína Čechov, Čechy a čeština. Pôvodcov takejto zbytočnej nenávisti netreba hľadať ďaleko, sú to pováčšine notoriicky známe tváre politikov v televízii, a tí pracujú aj na strane českej - v Ikarii potom čítame ponosy, že oni prosté po slovensky čítat' odmietajú.

Z tohto pohľadu na názory niektorých fanov veľmi dobre vidno, ako sa politika odráža v našom vedomí, ako ju podvedome vkladáme do mozaiky svojho názoru na svet. Ak český pán politik povie, že Češi doplácajú na Slovákov, väčšina Čechov mu

uverí. Avšak iný, slovenský pán politik povie, že Slováci budú bohatší, ak nebudú musieť odvádzat peniaze do Čiech a naznačí, že máme v rukách trasu ropovodu a plynovodu, takže keď budú problémy so západným susedom, stačí trochu priškriť ventil a... Tomuto politikovi, samozrejme, verí väčšina Slovákov. Vzniká rozpor, ktorý je postavený na klame, pretože tvrdenia politikov sa navzájom vylučujú. Veľký KTOSI, uzavretý vo svojom svete večnej slepoty, dezinformoval, teda jednoducho klamal. Previnilá strana - nech je to ktorákolvek - však s presvedčeným blýskavým úsmevom obviňuje stranu opačnú. Vznikajú ďalšie rozpory - nevadí že postavené na klame - až sa verejná mierka úplne zmení a politici majú podporu občanov. A potom vyhrajú volby, iste. Nikto už nezistí, aké to má vratké základy.

Ludia sa chovajú štatisticky vypočítateľne, v tom je nádej a síla politikov, pretože keby nebolo zákonov davu, dávno by nemohli ľudí manipulovať. Je to paradoxné - v dnešnom svete čoraz rýchlejších a presnejších informácií vznikajú fámy a povery rovnako ľahko ako v stredovekých feudálnych panstvách...

Pokúsme sa teda zosumarizovať všetko to, čo sa vo fandome zmení po eventuálnom rozdelení. "Nástupníckym fandomom" bude bezpochyby ten český, hlavne kvôli dlhšej tradícii, Karlovi Čapkovi, Ikarii a iným faktorom vonkajšieho výzoru. Slováci budú nútene obmedziť kupovanie clom zdražených českých prekladov a Češi tak stratia časť svojich

príjmov. Tradícia najväčších stretnutí fanov - každoročných Parconov, ktoré sú už známe aj vo svete, sa zmení na trádficiu českého fandomu. Slovenskí fani budú buď cestovať za hranice, alebo začnú obtiažne budovať svoju vlastnú trádficiu a svetové reномé, čo je menej pravdepodobné. Podobne ako s Parconmi to bude s Ikariou, len s tým rozdielom, že Slováci budú musieť kupovať drahú Ikariu (alebo nič), pretože podobný časopis by sa na Slovensku určite neuživil.

Z tohto pohľadu sa napriek rozdelenému štátu zdá, že fandom ostane spolu, ved' kde je spoločný hlavný con a časopis, tam predsa nemôžu existovať dva rozdielne subjekty. Rozpad federácie by teda zrejme neznamenal rozdelenie fandomu ako takého, priniesol by jedine pári zbytočných problémov navyše. Dokonca v istom zmysle sa kráľovstvo fanov týmto spôsobom ani rozdeliť nedá, vo svojej podstate totiž nie je závislé na hranicach štátov, fantasti sú doma na celej planéte. Fandom by sa - čisto špekulačne - rozdelil iba keby sa jedna jeho časť vystahovala kamsi na Magratheu a prerušila kontakt so Zemou. Pretože kým sme na jednej planéte, hranice štátov pre nás znamenajú vždy len vzdialenosť, nie mür.

Na záver by som rád zablahoželal všetkým tým statočným fanom, ktorí sa prelúskali až k tejto poslednej vete a zároveň Vás prosím - ak máte záujem - ozvite sa mi, rád Vás spoznám!